

AKČNÝ PLÁN NA PODPORU ENVIRONMENTÁLNEJ UVEDOMELOSTI NA UMB

december 2023

OBSAH

ÚVOD

1. VÝCHODISKOVÁ SITUÁCIA NA UMB
2. CIEĽ, VÍZIA A POSLANIE ZELENEJ UMB
3. AKČNÉ KROKY NA ROK 2024
4. ČASOVÝ HARMONOGRAM AKČNÝCH KROKOV NA ROK 2024

ZÁVER

UNIVERZITA V SLOVENSKA
UNIVERZITA SO

ÚVOD

Predmetný dokument *Akčný plán na podporu environmentálnej uvedomelosti UMB* je zameraný na rozvoj agendy ZELENÁ UNIVERZITA. Cieľom tohto dokumentu je formovať holistický pohľad na problematiku zvyšovania environmentálneho povedomia na UMB. Korešponduje s doterajšími krokmi vedenia UMB pre zapojenie sa do celosvetových iniciatív pre podporu udržateľného rozvoja a environmentálneho povedomia. Rovnako tak reflektuje problematiku environmentálnej uvedomelosti v prostredí UMB, pričom obsahom sú aktivity vrátane merateľných ukazovateľov stanovených pre podporu vo vybraných oblastiach. Tieto opatrenia slúžia na dosiahnutie krátkodobých, strednodobých a dlhodobých cieľov. Tento strategický dokument má aplikačný charakter a je možné vnímať ho ako živý organizmus, nakoľko jeho každoročná aktualizácia bude pravidelnou súčasťou vytvárania *Akčných krokov* pre nasledujúce roky s ohľadom na aktuálne celosvetové trendy a jej východiskovú situáciu v problematike udržateľného rozvoja.

Vytvorenie strategického dokumentu *Akčný plán na podporu environmentálnej uvedomelosti UMB* je možné považovať za nevyhnutnosť týkajúcej sa spoločensky zodpovedných aktivít, ako aj tretieho poslania univerzity. Vychádza z [Dlhodobého zámeru UMB na roky 2021 – 2026](#), pričom v sebe zohľadňuje všetky stanovené strategické ciele a oblasti. Z pohľadu udržateľného správania UMB zastrešuje problematiku zvyšovania environmentálneho povedomia, deklaruje a nastavuje zásady a princípy správania a vytvára priestor pre vytvorenie spoluprác v tejto oblasti. Ako verejná inštitúcia zároveň vytvára priestor pre sebarealizáciu, ktorý vedie svojich zamestnancov a študentov k environmentálne zodpovednému správaniu, t. j. správaniu, ktoré je v danej situácii a daných možnostiach čo najpriaznivejšie pre súčasný a budúci stav životného prostredia.

Dokument je členený do nasledujúcich kapitol: Kapitola 1 obsahuje východiskovú situáciu vrátane vykonávaných environmentálnych aktivít na jednotlivých súčiastiach UMB; kapitola 2 sa zameriava na víziu, poslanie a vymedzuje krátkodobé, strednodobé a dlhodobé ciele; kapitola 3 pojednáva o konkrétnych akčných krokoch na rok 2024; posledná časť dokumentu obsahuje časový harmonogram a sumarizuje závery dokumentu.

1. VÝCHODISKOVÁ SITUÁCIA NA UMB

Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici sa ako prvá na Slovensku zaviazala k uhlíkovej neutralite najneskôr do roku 2050 v rámci kampane Race to zero. Pridaním sa k tejto kampani UMB vyslala jasný signál, že jej záleží na budúcnosti našej planéty a svojimi krokmi chce pozitívne vplývať na myslenie spoločnosti. V súčasnosti je udržateľný rozvoj jedným z hlavných trendov a koncept tzv. zelenej univerzity predstavuje novú výzvu a príležitosť pre zvýšenie spoločenskej zodpovednosti. Realizácia spoločensky zodpovedných opatrení na zníženie klimatickej stopy je v súlade s podporou súdržnosti v oblasti riadenia terciárneho vzdelávania a v rámci udržateľného hospodárenia so zdrojmi. Budovanie environmentálneho povedomia možno v súčasnosti označiť za potrebnú bežnú prax inštitúcií terciárneho vzdelávania. Dnes je v oblasti udržateľného rozvoja jednou z najvýznamnejších diskusií začleniť do vzdelávania 17 cieľov z Agendy 2030 vytvorenej OSN.

Podľa výskumov a štúdií existuje množstvo limitujúcich faktorov týkajúcich sa budovania environmentálnej identity a povedomia vo vzdelávacích inštitúciách, ako je angažovanosť zamestnancov a študentov, nedostatok zdrojov, vládna podpora a preplnené učebné osnovy. Vzdelávanie predstavuje dôležitý determinant pri ovplyvňovaní myslenia ľudí, rovnako tak aj činnosti korporácií a verejnej správy. To je presne dôvod, prečo sú potrebné efektívne rámce, strategické dokumenty a programy profesionálneho rozvoja, ktoré pomôžu rozvíjať kompetencie v oblasti udržateľnosti a pomôžu zefektívniť vzdelávanie na zvýšenie úrovne environmentálneho povedomia v podmienkach inštitúcií terciárneho vzdelávania.

Konkrétne kroky UMB v rámci budovania environmentálneho povedomia nadväzujú na zistenia výskumu vykonaného v medzinárodnom meradle. Na základe komparácie verejných vysokých škôl začala UMB budovať environmentálnu identitu a environmentálne povedomie prostredníctvom nasledujúcich nástrojov a aktivít:

- Logo a motto Zelenej UMB,
- Webová stránka ZELENEJ UNIVERZITY.

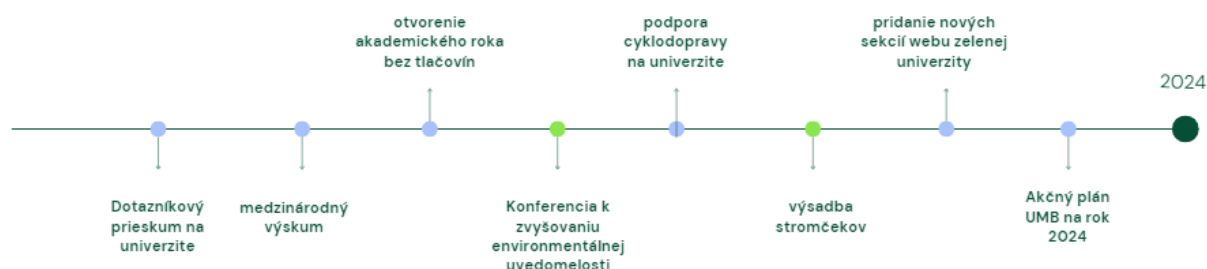
Zelené logo UMB je zachytené v Dizajn manuáli UMB, ktorý bol revidovaný v roku 2023 a je v súlade s poslaním a víziou vyplývajúcou z [Dlhodobého zámeru UMB na roky 2021 – 2026](#).

V prípade motta väčšina univerzít svoje motto stavia na zelenej farbe či pod skratkou "eko", čo nie je výnimkou ani v prípade UMB. Motto Zelenej UMB je prevzaté z komunikačného motta UMB. Odlišuje sa farbou zeleného srdiečka, ktoré je nosným symbolom motta (pôvodne červená farba). Nadväzuje na regionálne umiestnenie univerzity a Slovenska v európskom priestore. Motto súvisí s hlavnou myšlienkou identity univerzity a považujeme ho za jeden z dôležitých prvkov, ktoré reprezentujú univerzitu navonok, ale aj dovnútra. Dôležitosť hesiel, slovných spojení alebo citátov potvrdila komparácia iných vybraných verejných vysokých škôl, najmä pri komunikácii ich aktivít smerom von z inštitúcie.

Hlavným determinantom ovplyvňujúcim identitu a budovanie značky je rozvoj informačných technológií a nárast využívania internetu. UMB za posledné obdobie zvýšila mieru využívania webového rozhrania pre svoje aktivity, environmentálne aktivity nevynímajúc. Pre budovanie identity najmä prostredníctvom off-line aktivít bola UMB výrazne ovplyvnená pandemiou COVID-19, zvyšovaním energetickej efektívnosti budov (čo ovplyvnilo tok financií) a taktiež procesom digitalizácie.

Webová stránka UMB je navrhnutá vo farbách univerzity a jej súčasťou je komunikačné logo UMB, ktoré spája identitu univerzity. Webové rozhranie využíva preddefinované formátovanie, farbenie, zarovnanie, tabuľky, písmo, formuláre, odkazy, štítky príloh, štruktúru udalostí, bannerové oblasti a pod., ktoré sú zhodné pre všetky stránky, podstránky a jazykové verzie webu na podporu jeho identity. Používanie vyvinutého webového rozhrania je tak priamo prepojené s identitou univerzity.

Vyššie uvedené aktivity sa dopĺňajú rôznymi druhmi dobrovoľníctva, kultúrными, športovými a spoločensky prospešnými aktivitami, ktoré okrem iného vylepšujú jej dobré meno, celkový imidž, atraktivitu a dôveryhodnosť značky UMB.

Časová os predstavuje jednotlivé environmentálne opatrenia a aktivity uskutočnené v roku 2023. Z týchto krokov vyplýva smerovanie k vytvoreniu strategického dokumentu *Akčný plán na podporu environmentálnej uvedomelosti UMB*, pričom jeho obsahom sú aj konkrétne akčné kroky, ktoré má UMB za cieľ vykonať v nasledujúcom roku. Aj v nasledujúcom období je plánované pokračovať v už vykonávaných aktivitách a zároveň rozširovať ich portfólio v súlade so stanovenými cieľmi.

Na základe prieskumu východiskovej situácie na UMB v oblasti aktivít podporujúcich environmentálnu uvedomelosť tabuľka *Zelené aktivity realizované za obdobie 2020 – 2022* obsahuje sumár vykonávaných aktivít na jednotlivých súčastiach UMB za predchádzajúce obdobie. V súčasnosti jednotlivé súčasti nedisponujú vlastnými akčnými plánmi zameranými na predmetnú problematiku. Základným rozdelením sledovaných aktivít sú oblasti v obehovom hospodárstve. Jednotlivé súčasti ich vykonávajú zväčša samostatne, pričom činnosťou vyplývajúcou z predmetného dokumentu je ich pravidelná ročná aktualizácia. Rozšírenie úspešne vykonávaných zelených aktivít z jednotlivých súčastí UMB, vrátane ich koordinácie pod značkou **ZELENÁ UNIVERZITA** možno považovať za žiadúci stav, ktorý chce UMB ako celok dosiahnuť.

Zelené aktivity realizované za obdobie 2020 - 2022

aktivity v obehovom hospodárstve	konkrétne eko aktivity	EF UMB	FF UMB	FPV UMB	FPVaMV UMB	PF UMB	PrF UMB	R UMB	UK	UCMP	internáty
odpadové hospodárstvo	rozšírenie a optimalizácia zberu triedeného zberu	triedenie odpadu a triedený zber	zber batérií a elektroodpadu		pravidelný zber papiera	usmernenie k znižovaniu odpadu vrátane stravných možností, zber papiera a vrchnáčikov			zber multiplicitných, neaktuálnych a poškodených dokumentov		triedenie odpadu a triedený zber
	úprava smetných košov		inštalácia odpadkových košov na chodbách (zrušenie v kancelárii)		inštalácia odpadkových košov na plasty v kanceláriách	inštalácia tašiek na separáciu odpadu (koše na chodbách, zasadačky), spolupráca Curaprox		inštalácia odpadkových košov na chodbách			
spotreba, opätovné užívanie, oprava (prevencia vzniku odpadu)	obmedzený nákup balených výrobkov	obmedzený nákup balených vôd + využívanie džbánov s vodou			obmedzený nákup balených vôd + využívanie centrálneho prístroja na filtrovanie vody	obmedzený nákup balených vôd + využívanie džbánov s vodou					
	stavebné úpravy s účelom zvýšenia energetickej efektívnosti				výmena vchodových dverí za bezbarierové so zvýšenou tesniacou schopnosťou	zber oblečenie pre charitu, zber záclon a plachiet	zateplenie striech a obvodového plášťa; rekonštrukcia vodovodu a renovácia priestorov		solárny systém na ohrev pitnej vody		
	výmena použitých vecí "swap"					swap oblečenia, kníh		burza vyradených dokumentov, deň darovania kníh			
	znižovanie spotreby elektrickej energie				využívanie úsporných žiaroviek v priestoroch budovy	revízia tlačiarní, zníženie počtu chladničiek		využívanie úsporných žiaroviek v priestoroch internátov, senzorové osvetlenie chodieb			
	systematická elektronizácia interných procesov	výrazne znížená spotreba papiera	obojsstranná tlač v prípade potreby tlače		výrazne znížená spotreba papiera, spolupráca so školou u Filipa	elektronické podpisy dokumentov (znížená spotreba papiera)	výrazne znížená spotreba papiera (zavedenie online registrácie, záverečné práce)	výrazne znížená spotreba papiera (elektronický archív)			
logistika	stojan na bicykle				stojany na bicykle pred fakultou (minimalizovaná potreba využívania motorového vozidla)			eliminovanie uhlíkovej stopy nákupom elektronických kníh			
dizajn/materiál	reklamné predmety s ohľadom na životné prostredie		eko reklamné predmety					eko reklamné predmety			

	<i>používanie recyklovaných materiálov</i>		používanie eko jednorazových pohárov v bufete, nákup recyklovaných servítkov, eko kancelársky papier			používanie eko pohárov v automatoch, v bufete + uprednostňovanie vlastných nádob na stravu a nápoje		používanie eko jednorazových pohárov na akciách			
<i>recyklácia</i>	<i>Opätovné použitie/reverzná distribúcia</i>				spätný zber atramentových a tonerových kaziet za účelom opätovného použitia	zber zálohovaných plastových fliaš a plechoviek, opätovné použitie batérií		repasovanie tonerov			
<i>osvetová činnosť</i>	<i>Podpora biodiverzity</i>		výsadba medonostných kvetov pred fakultou, výsadba kríkov	čistenie Tajovského potoka a odstraňovanie invázných rastlín na území Laskomerskej doliny v spolupráci s mestom BB, Mestskými lesmi, Správou CHKO Poľana (študenti katedry geografie a geológie - Mgr. Lenka Balážovičová, PhD.)		nákup cibuliek prvých jarných medonosných rastlín a malého vianočného stromčeka v črepníku z výťažku vytvoreného cez zber vratných fliaš					
	<i>zapájanie sa do projektov a iniciatív v oblasti životného prostredia a jeho ochrany</i>			<ul style="list-style-type: none"> • Terénny výskum Cu-ložiskách na Slovensku, v Taliansku a Portugalsku • VEGA 1/0184/21, (2021 – 2024) <ul style="list-style-type: none"> • APVV-20-0358, (2021 - 2025) • ERASMUS+ 2021-1-RO01-KA220-HED-000030286 Applying some advanced technologies in teaching and research, in relation to air pollution (2012 - 2024), • APVV-18-0185 (2019 – 2022) 		študentský projekt: komunitná záhrada, zahrnutie eko tém do výučby		Projekt SPP			
	<i>študijné programy spojené s ekológiou a environmentalistikou</i>			študijný odbor: Vedy o Zemi (programy: geopotenciál regiónov, aplikované geovedy), študijný odbor: Ekologické a environmentálne vedy (program: environmentálna biológia) učiteľstvo biológie a							

				geografie v kombinácií							
	zvyšovanie environmentálneho povedomia študentov a zamestnancov			<ul style="list-style-type: none"> • Prednáška Dr. João X. Matosa z Portugalska na UMB: (organizátor: prof. RNDr. Peter András, CSc.); 4. - 5. októbra 2022 (organizátor: PaedDr. Bohuslava Gregorová, PhD.) • Medzinárodná vedecká konferencia Človek a krajina v minulosti ; 21. - 22. októbra 2022 (organizátor: PaedDr. Bohuslava Gregorová, PhD.) 							
			polep schodov a toaliet informačnými nálepkami o recyklácií	Deň Zeme (2021) – príprava videa za Katedru životného prostredia: Ako viem prispieť k ochrane svojej planéty? (autor videa: Mgr. Janka Ševčíková, PhD.)		partnerstvo s Ecycling (vzdelávanie personálu prevádzky), informačná grafika a newsletter ohľadom odporúčaní na znižovanie odpadu				podujatie zelená knižnica, zapojenie do kampane Do práce na bicykli	

Prameň: Vlastné spracovanie, 2023.

2. CIEĽ, VÍZIA A POSLANIE ZELENEJ UMB

Poslanie Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici

Hlavným poslaním univerzity je vytvárať a šíriť poznanie, ktoré chráni, posilňuje a rozvíja demokratické a humanistické hodnoty a prispieva k riešeniu spoločenských výziev v 21. storočí. Pri napĺňaní nášho poslania byť otvorenou, dynamickou a interkultúrnou inštitúciou, ktorá poskytuje vzdelanie a rozvíja vedy, výskum, inovácie, kultúru a umenie rešpektujeme základné hodnoty slobody, demokracie, princípov právneho štátu, dodržiavania ľudských práv a udržateľného rozvoja, na ktorých stojí naša činnosť.

Vízia Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici

Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici má v tretej dekáde 21. storočia ambíciu pôsobiť ako:

- najvýznamnejší aktér v oblasti vzdelávania, vedy, výskumu a kultúry v regióne stredného Slovenska;
- univerzita s nezastupiteľným a jedinečným postavením medzi slovenskými univerzitami;
- medzinárodne uznávané centrum vzdelávania, vedy a výskumu v oblasti spoločenských, humanitných a prírodných vied;
- otvorená univerzita reflektujúca princípy diverzity, rovnosti a inkluzívnosti, rešpektujúca slobodu vedeckého bádania v duchu zásad akademickej etiky;
- zamestnávateľ poskytujúci možnosti realizácie, uplatnenia a rozvíjania schopností všetkých svojich zamestnancov v nadštandardných podmienkach, ako aj ochranu sociálne a zdravotne znevýhodnených osôb;
- *strategický partner s významnou mierou spoločenskej zodpovednosti, chrániaci hodnoty slobody, demokracie, rovnoprávnosti, kultúrnej rôznorodosti, interkultúrneho dialógu, dodržiavajúci princípy ochrany životného prostredia vo všetkých svojich činnostiach.*

V nadväznosti na poslanie a víziu Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici v oblasti environmentálnej uvedomelosti boli v rámci kampane Race to zero vytýčené štyri "P-kritéria":

1. Prísľub: Zaviazat' sa na úrovni vedúcich organizácií k dosiahnutiu (čistých) nulových skleníkových plynov čo najskôr, najneskôr do polovice storočia, v súlade s globálnymi snahami o obmedzenie otepľovania na 1,5 °C. Stanoviť dočasný cieľ, ktorý sa má dosiahnuť v nasledujúcom desaťročí, čo odráža maximálne úsilie smerujúce k spravodlivému podielu 50 % globálneho zníženia CO₂ do roku 2030, ktoré je uvedené v osobitnej správe Medzivládneho panelu pre zmenu klímy (IPCC) o globálnom otepľovaní o 1,5 °C alebo nad tento rámec.
2. Plán: do 12 mesiacov od vstupu do kampane vysvetliť, aké kroky sa podniknú na splnenie dočasných a dlhodobých záväzkov, najmä v krátkodobom až strednodobom horizonte.
3. Pokračovať: Podniknúť okamžité kroky na dosiahnutie uhlíkovej neutrality v súlade so splnením stanovených predbežných cieľov.
4. Publikovať: Zaviazat' sa, že aspoň raz ročne verejne podá univerzita správu o pokroku pri plnení predbežných a dlhodobých cieľov, ako aj o prijatých opatreniach. Pokiaľ je to možné, treba podávať správu prostredníctvom platforiem, ktoré sa napájajú na globálny portál o zmene klímy (Rámcový dohovor OSN o zmene klímy - United Nations Framework Convention on Climate Change).

Poslaním Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici v environmentálnej oblasti je vytvárať a šíriť poznanie, ktoré chráni, posilňuje a rozvíja environmentálne hodnoty a prispieva k riešeniu spoločenských výziev v 21. storočí. Pri napĺňaní nášho poslania byť otvorenou inštitúciou, ktorá poskytuje vzdelanie a rozvíja vedu, výskum, inovácie, kultúru a umenie rešpektujeme princípy environmentálneho správania, znižovania ekologickej stopy a udržateľného rozvoja na univerzite aj mimo nej.

Víziou Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici v oblasti environmentálnej uvedomelosti je byť príkladom a inšpiratívnym prvkom pre svojich zamestnancov, študentov, partnerov a priateľov univerzity.

Ciele v oblasti zvyšovania úrovne environmentálnej uvedomelosti si UMB vytýčila na základe časového horizontu nasledovne (poradie je určené nezávisle od dôležitosti):

Dlhodobé ciele v rámci environmentálnej uvedomelosti (do 10 rokov):

- Podporovať environmentálnu agendu a začleňovať univerzitu do iniciatív a spoluprác (rankingy)
- Podporovať biodiverzitu a adaptačné opatrenia na nepriaznivé prejavy zmeny klímy na území Slovenskej republiky
- Podporovať udržateľnú mobilitu (medzifakultný carsharing, obnova v rámci vozového parku napr. plug in hybridné vozidlá, servis a stanice UMBbike)
- Podporovať popularizáciu udržateľného správania prostredníctvom webu a sociálnych sietí
- Podporovať študentov a zamestnancov v ich udržateľnom správaní (ponuka marketingových predmetov z udržateľných materiálov)
- Podporovať udržateľné spotrebiteľské správanie prostredníctvom popularizácie lokálnych dodávateľov výrobkov a služieb (produkcia vlastných produktov)
- Podporovať udržateľné správanie prostredníctvom vzdelávacích a projektových aktivít (cieľené vzdelávanie na pracovisku, tzv. environmentálne minimum)
- Podporovať udržateľné správanie prostredníctvom strategických a interných dokumentov (aktualizácia, skvalitňovanie a tvorba)
- Podporovať udržateľné správanie prostredníctvom digitalizácie a informatizácie

Celkovo s cieľom dosiahnuť uhlíkovú neutralitu v rámci kampane Race to Zero:

- Environmentálne priaznivé technológie, BAT technológie, OZE
- Inštitucionálna tranzícia UMB na zelenú univerzitu
- Revízia plnenia stanovených cieľov

Strednodobé ciele v rámci environmentálnej uvedomelosti (do 5 rokov):

- Podporovať environmentálnu agendu a začleňovať univerzitu do iniciatív a spoluprác (memorandá o spolupráci)
- Podporovať biodiverzitu a adaptačné opatrenia na nepriaznivé prejavy zmeny klímy (revitalizáciu zelených plôch na pôde univerzity a v regióne, zelené oddychové zóny na zmenu v rámci sedavého zamestnania – napr. stand-by-stoly, interiérové/exteriérové rastliny, a pod.)
- Podporovať udržateľnú mobilitu (cyklo mobilita)
- Podporovať popularizáciu udržateľného správania prostredníctvom webu a sociálnych sietí

- Podporovať študentov a zamestnancov v udržateľnom správaní (environmentálni koordinátori a študentskí ambasádori, eko zasadačka, eko festival, swap kníh, freeshop, freefood, zber liekov/batérií a elektro odpadu/vosku/oleja, ekologické čistiace prostriedky)
- Podporovať udržateľné spotrebiteľské správanie prostredníctvom popularizácie lokálnych dodávateľov výrobkov a služieb (optimalizácia triedenia a zberu odpadu, ciele vzdelávanie špecifickej skupiny zamestnancov, stojany na filtrovanú vodu)
- Podporovať udržateľné správanie prostredníctvom vzdelávacích a projektových aktivít (kurzy, workshopy, zážitkové aktivity)
- Podporovať udržateľné správanie prostredníctvom strategických a interných dokumentov (zelené verejné obstarávanie)
- Podporovať udržateľné správanie prostredníctvom digitalizácie a informatizácie

Celkovo s cieľom dosiahnuť uhlíkovú neutralitu v rámci kampane Race to Zero:

- Vybudovanie siete zelenej a modrej infraštruktúry pre komplex pozemkov budov UMB
- Smart metódy osvetlenia vo vzťahu k úspore energie
- Podpora cyklomobility zamestnancov a študentov UMB
- Podpora vedecko-výskumnej činnosti zameraná na znižovanie uhlíkových emisií a návrh opatrení na dosiahnutie uhlíkovej neutrality

Krátkodobé ciele v rámci environmentálnej uvedomelosti (do 1 roka):

- Podporovať environmentálnu agendu a začleňovať univerzitu do iniciatív a spoluprác
- Podporovať popularizáciu udržateľného správania prostredníctvom webu a sociálnych sietí
- Podporovať udržateľné správanie prostredníctvom strategických a interných dokumentov
- Podporovať udržateľné správanie prostredníctvom digitalizácie a informatizácie
- Podporovať udržateľné spotrebiteľské správanie prostredníctvom popularizácie lokálnych dodávateľov výrobkov a služieb
- Podporovať udržateľné správanie prostredníctvom vzdelávacích a projektových činností

Celkovo s cieľom dosiahnuť uhlíkovú neutralitu v rámci kampane Race to Zero:

- Analýza súčasného stavu prostredníctvom realizácie auditov (uhlíkový, energetický, vegetačný a audit pozemkov a objektov UMB vhodných na realizáciu opatrení)
- Znižovanie energetickej náročnosti komplexu budov UMB
- Cirkulárne hospodárstvo
- Predpríprava procesu prechodu na tzv. "zelenú univerzitu"
- Projektová činnosť a zdroje financovania
- Inštitucionálna spolupráca

UMB sa svojím poslaním zaväzuje k systematickej implementácii stanovených cieľov v rámci prostredia UMB a sledovaniu aktuálnych trendov vývoja v oblasti udržateľného rozvoja životného prostredia.

3. AKČNÉ KROKY NA ROK 2024

Jednotlivé akčné kroky stanovené na rok 2024 patria medzi krátkodobé. Vybrané aktivity v rámci stanovených cieľov aj napriek ich časovej obmedzenosti do 1 roka považujeme za také, ktoré je možné vykonávať pravidelne aj v nasledujúcich časových obdobiach, prípadne pokračovať v ich plnení.

1. CIEĽ: Podporovať environmentálnu agendu a začleňovať univerzitu do iniciatív a spoluprác

Opis aktivít:

Vyššie uvedený cieľ bude UMB realizovať zapojením sa do iniciatívy OSN “**The 2030 Agenda for Sustainable Development**”. UMB vníma zodpovednosť využiť svoj potenciál inštitúcie terciárneho vzdelávania v oblasti udržateľného rozvoja a v súlade so svojím poslaním prispievať k snahe o naplnenie 17 cieľov udržateľného rozvoja (SDGs). Výskum zameraný na zvyšovanie environmentálnej uvedomelosti, vzdelávanie a šírenie informácií interne, ako aj externe sú kľúčové determinanty pre integráciu relevantných princípov všetkých spoločenských procesov na ceste k udržateľnej budúcnosti. V roku 2024 sa začne UMB pripravovať na implementáciu relevantných krokov, ktorých realizácia prebehne v strednodobom až dlhodobom horizonte.

Aktivita, ktorá už v roku 2023 mala svoju premiéru je zapojenie sa do iniciatívy **Do práce na bicykli** (15 tímov, 48 jednotlivcov, 410 jazd, 2 809,13 km na bicykli a ušetrených celkovo 1 362,17 kg CO₂ za mesiac jún 2023). Pre jej úspech s cieľom zlepšenia je zaradená aj do akčných krokov na rok 2024. Zapojenie študentov bude tvorené aj cez zaujímavé workshopy a prednášky s osobnosťami v danej oblasti, ako napr. vedci, pedagógovia, influenceri.

Rovnako Univerzita Mateja Bela bude pokračovať v napĺňaní svojich cieľov v rámci **kampane Race to Zero**, partnerstve s **E-cycling**, spoluorganizovaní podujatia Noc výskumníkov so Slovenskou agentúrou životného prostredia.

Merateľné ukazovatele:

- počet iniciatív a spoluprác (cieľová hodnota: 2 iniciatívy/spolupráce)

Príklady dobrej praxe:

- Agenda 2030 (Univerzita Karlova, Masarykova univerzita, Univerzita Palackého v Olomouci, University of Gdansk, University of Graz, University of Bayreuth, University of Jaen, Örebro University, Aalborg University, Nord University, University of Trás-os-Montes and Alto Douro, University of Limerick),
- Race to zero (Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Univerzita veterinárneho lekárstva a farmácie v Košiciach, Katolícka Univerzita v Ružomberku, University of

Warsaw, Wroclaw University of Environmental and Life Sciences, Lodz University of Technology, University of Bath, University of Hull),

- *Do práce na bicykli (expertíza - Banskobystrický samosprávny kraj).*

2. CIEĽ: Podporovať popularizáciu udržateľného správania prostredníctvom webu a sociálnych sietí

Opis aktivít:

V rámci budovania environmentálneho povedomia univerzity je možné využívať sociálne siete na oslovenie a poskytnutie pútavých informácií, vrátane priamej komunikácie s cieľovými skupinami. Kľúčovou súčasťou on-line komunikácie je taktiež webová stránka, ktorá by mala byť intuitívna a prehľadná, nakoľko poskytuje spoľahlivý a relevantný zdroj informácií z pohľadu všetkých cieľových skupín. Dôležité je jej prepojenie so sociálnymi sieťami, ktoré vytvárajú podporu pri šírení zdieľaných informácií. V rámci predmetného cieľa UMB bude prostredníctvom webovej stránky (v sekcii “ZELENÁ UNIVERZITA”) a sociálnych sietí UMB pokračovať v popularizácii vykonaných a plánovaných environmentálnych aktivít. Rovnako tak pravidelne zverejňovať aktuálne informácie v oblasti ochrany klímy a udržateľnosti. Na základe dostupných informácií zverejnenie a pravidelná aktualizácia informácií koľko vďaka udržateľným opatreniam ušetrila UMB CO₂. Súčasťou sekcie bude vytvorenie samostatnej podstránky “zelený blog”, prostredníctvom ktorej budú prezentované rozhovory a články týkajúce sa možností zvyšovania environmentálneho povedomia v praxi. Popularizácia bude prebiehať aj prostredníctvom anglickej verzie webovej stránky, t. j. sekcia **GREEN UNIVERSITY**.

Popularizáciu udržateľného rozvoja a environmentálnych aktivít zabezpečí UMB pomocou **podcastu UMB**. Vo vybraných epizódach sa odborníci z UMB budú venovať problematike udržateľného rozvoja. Daná aktivita podporí rozšírenie tém zvyšovania environmentálneho povedomia nie len medzi odbornú, ale aj širokú verejnosť.

Ďalšou aktivitou spadajúcou pod cieľ 2 je vytvorenie **infografiky**. Tá bude primárne slúžiť na vzdelávanie a podporu udržateľného správania sa študentov na UMB.

Merateľné ukazovatele:

- počet článkov (cieľová hodnota: 4 príspevky/články)
- vytvorenie podstránky - “zelený blog” (cieľová hodnota: 1 podstránka)
- vytvorenie a obsah webovej stránky v ANJ (cieľová hodnota: 1 web, vrátane obsahu)
- infografika – UMB CO₂ (cieľová hodnota: 1 grafika)
- podcast UMB (cieľová hodnota: 2 epizódy)
- infografika – podpora udržateľného správania (cieľová hodnota: 1 grafika)

Príklady dobrej praxe:

- popularizácia medzinárodných dní v oblasti životného prostredia (expertíza Štátna ochrana prírody SR),
- Podcast (Univerzita Karlova, Paris Lodron University of Salzburg),
- monitorovanie výskytu značky Zelená UMB v online priestore (expertíza - Štátna ochrana prírody SR),
- EWOBOX (expertíza - Slovenská agentúra životného prostredia),
- Webová stránka v anglickej verzii (expertíza - Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach).

3. CIEĽ: Podporovať udržateľné správanie prostredníctvom strategických a interných dokumentov

Opis aktivít:

Aktivita sa zameria na prípravu interného dokumentu „**EKO-MANUÁL**“. Spracovanie predmetného interného dokumentu bude v podobe stručného manuálu. Jeho primárne využitie bude pri organizácii podujatí v rámci univerzitného priestoru. Obsahom budú rady a odporúčania ako pripravované podujatie zabezpečiť tak, aby spĺňalo štandardy v rámci problematiky (napr. minimalizovať plastový odpad, používanie regionálnych produktov).

V rámci cieľa bude vytvorený tzv. **Ekokódex zamestnanca UMB** v súlade s poslaním, víziou a ostatnými internými smernicami a predpismi UMB. Cieľom dokumentu bude nastaviť pravidlá environmentálneho správania na pôde UMB, dosiahnuť uhlíkovú neutralitu, zlepšovať reputáciu a zvyšovať dôveryhodnosť UMB voči sebe, partnerom a planéte. Ekokódex stanoví zásady environmentálneho správania sa zamestnanca, ktoré je povinný dodržiavať na pracovisku, resp. v mieste výkonu svojej práce.

Ďalším podnetom, ktorý podporuje environmentálne správanie je aktualizácia **Dizajn manuálu**, ktorý by zahŕňal logo a motto univerzity v jej zelenom prevedení.

Merateľné ukazovatele:

- dokument „EKO-MANUÁL“ (cieľová hodnota: 1 dokument)
- dokument „Ekokódex zamestnanca UMB“ (cieľová hodnota: 1 dokument)
- aktualizácia dokumentov ako Dizajn manuál (cieľová hodnota: 1 dokument)

Príklady dobrej praxe:

- “EKO MANUÁL” - výsledky dotazníkového prieskumu so zameraním na zamestnancov UMB: „Zvyšovanie environmentálnej uvedomelosti UMB“ + expertíza – Banskobystrický samosprávny kraj,
- Ekokódex zamestnanca (expertíza - Slovenská agentúra životného prostredia),
- univerzitné dizajn manuály: Univerzita veterinárskeho lekárstva a farmácie v Košiciach; Univerzita Palackého v Olomouci; Univerzita Karlova.

4. CIEĽ: Podporovať udržateľné správanie prostredníctvom digitalizácie a informatizácie

Opis aktivít:

V rámci štvrtého cieľa podpory udržateľného správania prostredníctvom digitalizácie a informatizácie UMB sa obmedzia tlačoviny a zároveň sa prejde výlučne na **online verziu časopisu Spravodajca**.

Zároveň UMB vo svojich aktivitách podporí **zníženie tlače pozvánok**, a to v rámci univerzitných a fakultných podujatí či slávnostného otvorenia akademického roka. Pilotne bol tento prístup aplikovaný v rámci [Slávnostného otvorenia akademického roka 2023/2024 na Univerzite Mateja Bela v Banskej Bystrici](#).

Namiesto tlačenej pozvánky bude UMB využívať LCD panely na jednotlivých súčiastiach UMB či hromadný mail na zdieľanie informácií vytvorený pre účely Zelenej univerzity. Prostredníctvom tohto hromadného mailu bude distribuovaná informácia o **nastavení automatického vypnutia obrazovky** na všetkých počítačoch a notebookoch UMB po piatich minútach nečinnosti, vrátane jednoduchého návodu. Zároveň je snaha o zvýšenie efektívnosti používania komunikačných elektronických nástrojov, ako napr. **Office 365** (MS Teams, Onedrive, Sharepoint,...) a vytvorenie **internej komunikačnej siete**.

Ďalej UMB bude podporovať environmentálnu agendu udržateľného správania aj vytvorením elektronickej schránky podnetov a pripomienok na zasielanie návrhov a opatrení na zvýšenie environmentálneho povedomia a zlepšenia environmentálneho prostredia UMB. Podnety a nápady budú môcť byť zasielané na univerzitu elektronicke alebo aj písomne na adresu univerzity. Podnety a nápady budú rovnako predložené členom pracovnej komisie Race to zero.

Merateľné ukazovatele:

- online Spravodajca (cieľová hodnota: polročné (2 vydania) / štvrťročné (4 vydania))
- vytvorenie priestoru na podnety (cieľová hodnota: 1 elektronickej schránky podnetov a pripomienok)
- vytvorenie internej komunikačnej siete (cieľová hodnota: 1 sieť)

Príklady dobrej praxe:

- univerzitné online časopisy: Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, Univerzita Komenského v Bratislave, Karlova univerzita, Masarykova univerzita, Univerzita Hradec Králové, Kazimierz Wielki University, Paris Lodron University of Salzburg, University of Potsdam, University of Poitiers, University of the Balearic Islands, Karlstad University, Roskilde University,

- výsledky dotazníkového prieskumu so zameraním na zamestnancov UMB: „Zvyšovanie environmentálnej uvedomelosti UMB“,

- využívanie LCD panelov (expertíza - Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach)
- automatické vypnutie obrazovky na počítačoch a notebookoch UMB (expertíza - Banskobystrický samosprávny kraj).

5. CIEĽ: Podporovať udržateľné spotrebiteľské správanie prostredníctvom popularizácie lokálnych dodávateľov výrobkov a služieb

Opis aktivít:

Vyššie uvedený cieľ bude UMB realizovať zapojením sa do popularizácie lokálnych dodávateľov ekologických výrobkov a služieb, vrátane produktov sociálnych podnikov prostredníctvom vytvorenia interaktívnej „**EKO-MAP**“ – mapa mesta Banská Bystrica s bezobalovými obchodmi, second-handmi, antikvariátmi, tržnicami, predajňami lokálnych potravín, atď. Mapa bude vytvorená v spolupráci so študentmi univerzity.

Merateľné ukazovatele:

- interaktívna mapa pre verejnosť (cieľová hodnota: 1 mapa)

Príklady dobrej praxe:

- *Eko-mapa Univerzity Palackého v Olomouci:*
https://www.google.com/maps/d/u/0/viewer?mid=1tvJTy8EycusS02B43_Tp8v5RGl1Av_wT&ll=49.59337427266277%2C17.258994074876085&z=16
- *Cirkulárna mapa Banskej Bystrice:*
https://www.google.com/maps/d/u/0/viewer?mid=12SrK3cNZx54FfRLtHfnYadoi3L-LZVxw&hl=en_US&ll=48.73406351995319%2C19.155932940644085&z=14
- *zahrnutie sociálnych podnikov, lokálnych dodávateľov a bezobalových organizácií (expertíza – Banskobystrický samosprávny kraj),*
- *výsledky dotazníkového prieskumu so zameraním na zamestnancov UMB: „Zvyšovanie environmentálnej uvedomelosti UMB“.*

6. CIEĽ: Podporovať udržateľné správanie prostredníctvom vzdelávacích a projektových činností

Opis aktivít:

V oblasti zelených tém bude UMB naďalej podporovať udržateľné spotrebiteľské správanie prostredníctvom vzdelávacích a projektových činností.

V nadväznosti na dotazníkový prieskum zameraný na environmentálnu uvedomelosť zamestnancov UMB sa zameria na **pohľad študentov**. Dotazníkový prieskum bude realizovaný na domácich aj zahraničných študentoch naprieč študijnými programami, odbormi a fakultami UMB.

Zároveň UMB bude **pokračovať vo vytváraní projektových zámerov** na podporu environmentálneho povedomia a získavať tak dodatočné finančné a materiálne zdroje. Predmetom projektových zámerov bude najmä revitalizácia oddychových zón s prvkami zelene, výsadba zelene či realizácia školení, prednášok a workshopov zamestnancov a študentov UMB v spolupráci s odborníkmi a inými inštitúciami zaoberajúcimi sa predmetnou problematikou.

V rámci výmeny skúseností a zdieľania dobrých príkladov z praxe sa **zúčastniť mobilít** s cieľom získať cenné informácie týkajúce sa udržateľného správania na inštitúcií terciárneho vzdelávania.

Merateľné ukazovatele:

- dotazníkový prieskum zameraný na študentov (cieľová hodnota: 1 dotazníkový prieskum)
- vypracovanie projektového zámeru (cieľová hodnota: 1 projektový zámer)

Príklady dobrej praxe:

- *podporené dotazníkovým prieskumom UMB,*
- *univerzitné dotazníkové prieskumy pre študentov a zamestnancov: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Lodz University of Technology,*
- *dotazníkový prieskum pre zamestnancov (expertíza – Slovenská agentúra životného prostredia, Štátna ochrana prírody SR, Banskobystrický samosprávny kraj),*
- *mobility (expertíza - Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach).*

4. ČASOVÝ HARMONOGRAM AKČNÝCH KROKOV NA ROK 2024

zelené ciele/rok 2024	január	február	marec	apríl	máj	jún	júl	august	september	október	november	december
1 Podpora environmentálnej agendy v udržateľnom správaní na základe začleňovania univerzity do iniciatív a spoluprác	kampaň Race to zero											
	iniciatíva Agenda 2023											
							iniciatíva Do práce na bicykli					
2 Podpora popularizácie v udržateľnom správaní prostredníctvom webu a sociálnych sietí	web "GREEN UNIVERSITY"											
	vytvorenie podstránky "zelený blog"		Príspevok	Infografika		Príspevok		Príspevok	Infografika		Príspevok	
3 Podpora udržateľného správania prostredníctvom strategických a interných dokumentov	Ekokódex zamestnanca UMB						EKO-MANUÁL					
	Dizajn manuál											
4 Podpora udržateľného správania prostredníctvom digitalizácie a informatizácie	online pozvánky na podujatia											
	online Spravodajca											
5 Podpora udržateľného spotrebiteľského správania prostredníctvom popularizácie lokálnych a ekologických dodávateľov										EKO-MAP		
6 Podpora udržateľného správania prostredníctvom vzdelávacích a projektových činností	vytvorenie projektových zámerov											
		dotazníkový prieskum - študenti UMB										

ZÁVER

Predmetný strategický dokument *Akčný plán na podporu environmentálnej uvedomelosti UMB* je zameraný na postup rozvoja agendy **ZELENÁ UNIVERZITA**. Dokument má potenciál zvýšiť úroveň koordinácie jednotlivých súčastí UMB pri zvyšovaní environmentálneho povedomia na univerzite. Dôvodom je neexistencia strategického dokumentu, ktorý by obsahoval predmetnú problematiku, vrátane nízkej úrovne doterajšej spolupráce medzi jednotlivými súčastami UMB. Nadväzuje na doterajšie kroky vedenia UMB a reflektuje problematiku environmentálnej uvedomelosti nie len v prostredí UMB, ale aj aktuálne trendy vo vývoji v tejto oblasti. Východisková situácia na UMB sumarizuje východiskový stav, z ktorého vychádzajú jednotlivé ciele stanovené pre nasledujúce obdobie. V uplynulom období začala UMB budovať environmentálnu identitu a environmentálne povedomie prostredníctvom loga, motta a webovej stránky Zelenej UMB.

Vízia a poslanie v rámci environmentálnej oblasti UMB vychádzajú z [Dlhodobého zámeru UMB na roky 2021 – 2026](#). Priamo sa zameriavajú na ochranu, posilnenie a rozvoj environmentálnych hodnôt a prispievaniu k riešeniu spoločenských výziev v 21. storočí. Kapitola taktiež obsahuje podporné ciele v oblasti zvyšovania environmentálneho povedomia, ktoré sú stanovené v rôznych časových horizontoch. Týmto dokumentom sa UMB zaväzuje k systematickej implementácii stanovených cieľov v rámci prostredia, v ktorom pôsobí.

Obsahom akčných krokov na rok 2024 sú aktivity a ich opis vrátane merateľných ukazovateľov stanovených pre podporu vo vybraných oblastiach. Tieto aktivity slúžia najmä na dosiahnutie stanovených krátkodobých cieľov, a to v nadväznosti na strednodobé a dlhodobé ciele. Týmto šiestimi krátkodobými cieľmi sú: podpora environmentálnej agendy v udržateľnom správaní na základe začleňovania univerzity do iniciatív a spoluprác; podpora popularizácie v udržateľnom správaní prostredníctvom webu a sociálnych sietí; podpora udržateľného správania prostredníctvom strategických a interných dokumentov; podpora udržateľného správania prostredníctvom digitalizácie a informatizácie; podpora udržateľného spotrebiteľského správania prostredníctvom popularizácie lokálnych a ekologických dodávateľov; podpora udržateľného správania prostredníctvom vzdelávacích a projektových činností. Na predmetné ciele pre podporu vo vybraných oblastiach na rok 2024 nadväzuje konkrétny časový harmonogram, ktorý obsahuje plánované obdobia vykonávania jednotlivých aktivít.